

Egy másik vészorszokról

2015 január 27. Flag

Szöveg méret

Mentés

-
-
-

- [0](#)

Még nincs értékelve

Mérték

2015 a Szovjetunióba hurcolt politikai foglyok és kényszermunkások emlékére. Egyik nagyapámat nem is ismerhettem, mert a születésem előtt húsz évvel meghalt. Vagy tizenkilencel, esetleg tizennyolccal.

Nem tudjuk pontosan, csak azt, hogy 1944-ben elhurcolták az oroszok. Így mondta a nagyanyám, de csak sz?k,

családi körben. Mert egyébként természetesen szovjet fogságban hunyt el, és ezért hosszú évtizedeken át szégyenkezni illett, mivel oda tudvalevőleg leginkább gazfickók, fasiszták, de minimum azok bérencei kerültek – akik így nem áldozatok voltak, hanem elnyerték méltó büntetésüket.

Múltunk e tragikus szelete valóban kibeszéletlen maradt, érdemi kísérlet is alig történt a szembenézésre. Ezért a kormány most, ha csak az 1990 óta eltelt időt számítjuk, negyed évszázados adósságának tett eleget, amikor 2015-öt a Szovjetunióba hurcolt politikai foglyok és kényszermunkások emlékévének nyilvánította.

Emlékezni persze intézményesített keretek nélkül is lehet, hisz ahány család, ahány ember, annyiféle sors, annyi – személyes – történelem. Így nagyon is érthető, ha tíz- vagy százezrek felszabadulásként élték meg a szovjet csapatok bejövetelét. (Vagy inkább a németek kimenetelét.) Mint ahogyan az is érthető, ha a többség számára ugyanez megszállást jelentett. És az ? vészorszakuk eljövetelét.

Nagyapám vétke anyyi, hogy sváb volt, sváb faluban, Szigetszentmártonban élt. Politikai okokból nem vihették el, katona nem volt, így hadifogoly sem lehetett, vele kapcsolatban a gonosz és cinikus „málenkij robot” kifejezést sem hallottam soha. Nem derült ki, mikor, hol, hogyan halt meg. Nagyanyám hosszú éveken át hiába várta. A felnőtt férfi nélkül maradt házba szovjet katonák kvártélyozták be magukat, és egy hajnalon majdnem szitává lőtték, amikor már nem bírta tovább állandó részeg dajdajozásukat, ezért a saját pincéjébe a saját borát kieresztette az utcára. A mama 1963-ban, a szüleim esküvőjén volt hajlandó először táncolni, majdnem húszesztendei reménykedés és gyász után. Apámat akkor már nem Brünnernek, hanem Ballainak hívták, mert pedagógus akart lenni, nem ártott, ha magyarosít, ha a nevébe is törli a múltját. Hogy aztán nap mint nap milyen kevéssé látványos és korszakos, de a lelkét rágó kompromisszumokat kellett még megkötnie, arról nemigen mesélt. Az április 4-i, november 7-i ünnepélyeket, az azok csúcspontjaként elhangzó szovjet himnuszt már iskolaigazgatóként rezzenéstelen arccal kellett végigállnia, olykor még egy-egy beszédet is elvártak tőle. Ilyenkor méltatta a felszabadítóinkat – és fogalmam sincs, gondolt-e mindeközben az édesapjára.

Mi, az A osztályosok kölyökként még kinevettük a C-seket, mert az ünnepekre be- és kivonulóban, túlkiabálva a hangszóróból bömbölő mozgalmi dalokat, osztályfőnökük utasítására torkuk szakadtából énekelték, hogy „Gábor Áron rézágyúja fel van virágozva”. Pár évvel később, amikor megértettem, mi miért történt, már csodáltam Juhász Tóni bácsit, mert akkoriban még az ellenállásnak eme ártatlan formájához is vakmerőség szükségeltetett. Mint ahogyan ahhoz is, hogy az öntörvényű kosárlabdaedző, a megboldogult Glatz Árpád egyszer azt mondja: csak akkor veszi át a csapata által megnyert Felszabadulási Kupáért járó oklevelet, ha a szöveget „Megszállási Kupára” javítják.

Nekik, az ő generációjuknak be kellett érni ennyivel. A holokauszt túlélői és az elhunytak hozzátartozói legalább nyilvánosan győzölhettek, kárhoztathatták a náciakat, a fasisztákat, a németeket; ez nem is lehetőség volt, hanem kötelesség. Az antifasiszták, ellenállók és partizánok különféle szövetségei az évek múltával egyre több tagot számláltak; rájuk is igaz Garibaldi sziporkája az 1870-es római díszszemlére, amikor arra célozva, hogy utóbb már mindenki az ő katonájának vallotta magát, kijelentette: „Milyen kevesen voltunk, és milyen sokan maradtunk.”

A Szovjetunió és a kommunizmus áldozatainak azonban csak a belső békétlenség, a titkos önmarcangolás jutott. Bolsikról, komcsikról, ruszvikról szó sem eshetett. Ők nem egyetlen, szerintük történelemhamisító emlékmű miatt tiltakozhattak volna, hanem kizárólag ilyen szobrok, szövegek, könyvek környezetében, az egész legitimitását a történelemhamisításra építő rendszerben éltek és haltak négy évtizeden át.

Ahogy 1944-ben zsidó honfitársainkat, úgy a kommunizmus áldozatait, a Szovjetunióba hurcoltakat sem mentette meg az ország, még ha voltak is, akik próbáltak segíteni. A holokauszt után hónapokkal vitték el őket mások, máshová, de ugyanarról a Magyarországról. Mondhatták volna, hogy a hazájuk nézte és térte tétlenül, mit művelnek velük, sőt közreműködött a megsemmisítésükben, elviselhetőbb esetben a megaláztatásaikban, mégsem hallottam efféle tőlük és leszármazottaiktól soha. Ha ítéletet alkottak, mindig egy adott rezsimre, annak a kiszolgálóiról tették, egy egész népet soha nem ültettek gondolatban sem a vádlottak padjára. Talán azért nem, mert miközben szomorúan ismerték be, hogy Ők sem voltak hősök, a saját életüket, családjukat féltve a szomszédokért, a rokonokért sem dobtak volna oda mindent – a legbátrabb akció kétségtelenül az volt, amikor nagyanyám a bort kiengedte a pincébe az utcára –, tudták, hogy vadidegen embereket ezt még kevésbé várhatják, remélhetik.

Az ellenállás, ahogyan 1944-ben a németekkel, úgy 1945 tavaszától a szovjetekkel szemben sem kecsegtetett semmiféle eséllyel, ezért önpusztítással ért fel. Akik manapság úgy vélik, nemhogy felesleges, egyenesen súlyos hiba az Egyesült Államokkal bármilyen kérdésben is ujjat húzni, mert összehasonlíthatatlanul nagyobb, erősebb nálunk, legfeljebb a „köhög a bolha” szerepét játszhatjuk el, azok a logika mentén haladva végképp semmit sem kérhetnek számon az 1944-es német megszállás passzív elszenvedőin, hiszen az akkori „bolhák” köhögni sem tudtak, tankok taposták őket agyon. Aztán nem telt el egy év, és a Panzerek helyett már T-34-esek dübörögtek a pesti utcákon. Meg otromba szovjet katonai teherautók, amelyekre fel-fellődítettek találomra egy-két járókelőt, ha éppen annyi hiányzott az aznapra rendelt fogolylétszámhoz.

Így vitték el Rózsás Jánost is, tizennyolc évesen. Kilenc éven át raboskodott a Gulagon, de ő legalább túlélte, így megírhatta visszaemlékezéseit Keserű ifjúság című művében. „A magyar haza viszontlátása, a felejthetetlen fogadtatás 1953. november 25-én, Katalin napján volt. Ezen a napon játszódott le Londonban a híres 6:3-as meccs. A bajtársak egy része szoros gyűrűben fogta körül a teraszra kitett rádiót, és békebeli módon végigvizsgálták a közvetítést. Nem a régről ismert Pluhár István, hanem egy ismeretlen riporter, valami Szepesi közvetített szenvedélyes hangon” – idézi művében Rózsás János, akinek, társaihoz hasonlóan, esztendőkön át fogalma sem lehetett arról, hogy létezik egyáltalán a világverő, híres Aranycsapat. Sőt, arról sem, hogy létezik-e még a család.

Nem csoda, hogy bizony cseppet sem kötötte le az évszázad mérkőzése, erről röviddel halála előtt így mesélt a Magyar Nemzetnek: „Abban a zaklatott lelkiállapotban fel se fogtam, milyen jelentőségű meccsről van szó. Máshol jártak a gondolataim, a családomon, akiről azt se tudtam, élnek-e még.

Csaknem tíz évet voltam távol, soha egy levelet, értesítést nem kaptam tőlük.”

Lesz tehát 2015-ben kire, mire visszagondolni. Én a magam részéről, néhány családtaggal egyeztetve csupán annyit mondhatok, örülünk, hogy a Szovjetunióba hurcoltak sorsa így a kollektív, közös memória részévé is válhat, és semmiféle igényünk, előfeltételünk nincs arra nézve, ki, milyen testület, intézmény, velünk vagy nélkülünk miképpen emlékezzen.

Ballai Attila - mno.hu

Tisztelt olvasók! Legyenek olyan kedvesek és támogassák "lájkkukkal" a **Flag Polgári Magazin** facebook oldalát, a következő címen: <https://www.facebook.com/flagmagazin>

- Minden "lájk számít, segíti a magazin működését!

Köszönettel és barátsággal!

www.flagmagazin.hu

DR. DRÁBIK JÁNOS
100 ÉVVEL TRIANON UTÁN
DVD A trianoni gyalázaatról tabumentesen

„Egy film amelyet minden
magyarnak látnia kell”

Ajánló
